

5. Саннікова О.П., Санніков О.І., Подоляк Н.М. Діагностика асертивності: результати апробації методики «ТОКАС». *Наука і освіта* : Науково-практичний журнал Південного наукового центру НАПН України. Тематичний спецвипуск : «Традиції та новації сучасної освіти в Україні». 2013. № 3/СХІІІ. С. 140-144.

Ганна СЛОЗАНСЬКА

доктор педагогічних наук, доцент, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

Надія ГОРІШНА

кандидат педагогічних наук, доцент, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

**РОЛЬ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ
СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ**

В Україні щороку збільшується кількість дітей та молоді з особливими освітніми потребами (ООП). За даними Міністерства освіти і науки України кількість дітей, що навчалися в інклюзивних класах закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО) у 2022-2023 роках становила 33861 учень. У той же час налічувалося 24995 інклюзивних класів. Зросла у 5 разів у порівнянні з 2027-2018 роками кількість асистентів учителів і становила 22685 особи [6]. У ЗЗСО навчаються діти з інтелектуальними, навчальними, фізичними, функціональними та соціо-культурними труднощами, які потребують різних рівнів підтримки. Зростає і кількість студентів з ООП у закладах фахової, фахової перед вищої та вищої освіти. З метою розвитку їх індивідуальних можливостей заклади освіти зобов'язуються не тільки створити інклюзивне освітнє середовище [7], але й організувати роботу команд супроводу дітей та молоді з ООП [1].

Російсько-українська війна тільки поглибила проблему зростання кількості дітей та молоді з ООП. І до вже діагностованих типів освітніх труднощів у дітей з ООП добавилися психологічні проблеми, які ускладнюють процес здобуття ними освіти [4].

За таких умов, виникає необхідність у підготовці фахівців спеціальної та інклюзивної освіти, до яких ми відносимо вчителів-логопедів, вчителів-дефектологів, корекційних педагогів, вчителів-реабілітологів, спеціальних психологів, асистентів вчителів, асистентів-вихователів, які б були здатними організовувати інклюзивне середовище у закладі освіти, проводити корекційно-розвиткові заняття, реабілітаційні та терапевтичні заняття для дітей та молоді з ООП. Підготовка відповідних фахівців може здійснюватися в системі вищої та післядипломної освіти. Варто наголосити на створенні можливостей для перекваліфікації та підвищенні кваліфікації тих, хто вже працює в системі освіти. Реалізація концепції освіти впродовж життя у процесі підготовки та перепідготовки фахівців спеціальної та інклюзивної освіти дозволить вдосконалювати професійні компетентності вже працюючих спеціалістів відповідно до вимог часу та заповнити існуючу на ринку праці незаповнену нішу відповідних професіоналів.

«Освіта впродовж життя» є ключовою концепцією та баченням розвитку освіти на найближче майбутнє згідно Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 р. Організації Об'єднаних Націй та Цілей сталого розвитку (ЦСР) [9]. Доступ до неперервного навчання та розвитку для окремих осіб незалежно від віку та умов життя та організацій є основною цінністю майбутнього [2; 8]. Освіта впродовж життя ґрунтується на інтеграції навчання та життя, охоплюючи навчальну діяльність для людей будь-якого віку, у всіх життєвих контекстах і за допомогою різноманітних модальностей, які разом задовольняють низку освітніх потреб і вимог [5].

Відтак, ЗВО мають забезпечити можливість для реалізації освіти впродовж усього життя за такими основними формами:

формальною – освіта, що є інституційною, свідомо визначеною та спланованою, впроваджується закладами освіти та в сукупності складає систему освіти країни;

неформальною – організована, структурована, цілеспрямована навчальна діяльність, що здійснюється за межами закладів формальної освіти, спрямована

на задоволення найрізноманітніших освітніх потреб різних груп населення, що, проте, не передбачає отримання диплому державного зразка;

та інформальної – передбачає накопичення знань, умінь та навичок шляхом набуття життєвого або професійного досвіду; є пролонгованою в часі і не передбачає отримання дипломів чи інших документів, що підтверджують її завершення. Інформальна освіта охоплює спілкування, обмін досвідом, участь у конференціях, семінарах, дискусіях тощо [5].

В Україні підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації фахівців спеціальної та інклюзивної освіти (ФСІО) здійснюється через долучення здобувача до формальної, неформальної й інформальної форм освіти.

Формальна освіта ФСІО здійснюється за освітніми програмами бакалаврату, магістратури та аспірантури спеціальності 016 Спеціальна освіта і передбачає досягнення здобувачами визначених державними стандартами освіти результатів навчання та здобуття відповідних кваліфікацій. Формальна освіта завершується отриманням диплома державного зразка.

Освітні програми неформальної освіти для ФСІО реалізуються поза формальною освітньою системою і зазвичай є короткотривалими та досить різноманітними. Форми навчання можуть варіюватися в залежності від пропозицій на ринку освітніх послуг: сертифікатні або модульні програми, навчальні курси, вебінари, тощо. Процес навчання забезпечують спікери, викладачі-експерти, інструктори. По завершенню видається Свідоцтво або Сертифікат встановленого ЗВО зразка.

Достатньо новою є інформальна освіта, яка за часту є спонтанною, більш індивідуалізованою та зовсім короткотерміновою в часі. Може реалізовуватися у вигляді курсів, вебінарів, участі у круглих столах або форумах, тощо. За результатами участі у заходах інформальної освіти фахівці спеціальної та інклюзивної освіти отримують відповідних Сертифікат.

Доведено [3], що добре організована система освіти впродовж життя дозволяє ФСІО професійно зростати та набувати базових або фахових компетентностей, необхідних для повноцінної реалізації власних особистих,

соціальних чи професійних потреб і конкурувати на ринку праці за будь яких умов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Альбіна Ф. А. Педагогічний супровід студентів з особливими освітніми потребам. *За зміст матеріалів редколегія відповідальності не несе*. 2023. 224 с.

2. Боярська-Хоменко А. Реалізація Україною програм ЮНЕСКО щодо освіти дорослих : *збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2018. № 1. С. 27-36.

3. Гладуш В. А. Післядипломна педагогічна освіта дефектологів в Україні: теорія і практика : монографія. Д. : Пороги, 2013. 292 с.

4. Горішна Н. М., Слосанська Г. І. Підготовка педагогів до навчання дітей з особливими освітніми потребами і травматичним досвідом війни: виклики та можливості. *II Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція з міжнародною участю «Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат»*. м.Тернопіль, 23–24 квітня 2023 р. С. 82-85

5. Слосанська Г. І., Горішна Н. М. Навчання впродовж життя у підготовці та перепідготовці фахівців спеціальної та інклюзивної освіти. *II Всеукраїнська міждисциплінарна науково-практична конференція «Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат»*. м.Тернопіль, 20.10.2022 р. С. 161-164.

6. Статистичні дані. Міністерство освіти і науки України. URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/inklyuzivne-navchannya/statistichni-dani> (дата звернення: 24.09.2022).

7. Тріпак М. Я., Волощук М. Проблеми розвитку інклюзивної освіти та інклюзивних інституцій у системі ЗВО. *Інклюзивна освіта: ідея, стратегія, результат*. 2023. С. 289.

8. UIL (UNESCO Institute of Lifelong Learning). UNESCO Guidelines for the recognition, validation and accreditation of the outcomes of non-formal and informal learning. Hamburg, UIL. 2012. URL : <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000216360/PDF/216360eng.pdf.multi> (дата звернення: 24.09.2022).

9. UNESCO. Education 2030 : Incheon Declaration and Framework for Action for the implementation of Sustainable Development Goal 4. [PDF] Paris, UNESCO. 2016. URL : <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000245656> (дата звернення: 24.09.2022).

Оксана ГРИЩЕНКО

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Національний університет «Острозька академія», м. Острог, Україна

РОЛЬ УПРАВЛІННЯ ОСОБИСТИМИ ЗНАННЯМИ (РКМ) У СФЕРІ ОСВІТИ ТА У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Оскільки професії та їхні вимоги розвиваються, існує гостра потреба актуалізації існуючих знань індивіда з метою утримання його професійної релевантності. Додатково, індивід повинен розвивати існуючі компетенції та оволодівати новими наборами навичок для зміни кар'єри.

Швидкі темпи цифрової трансформації переосмислили традиційні парадигми освіти та роботи, що призвело до необхідності зміни основних припущень щодо того, як управляти та набувати знання (Hashim, 2021). Ландшафти організаційних структур і управління знаннями постійно змінюються. Визнання обмежень традиційних підходів до управління знаннями та прийняття принципів навчання впродовж життя може прокласти шлях для стратегій, які відповідають динаміці гібридності та плинності.

З початком постіндустріальної ери вимоги до робочої сили змінилися від простого раціонального конформізму до цінування творчості та індивідуальності (Kalff, 2017). Це вимагає розуміння динаміки між традиційними бюрократичними організаційними структурами та плинністю сучасної роботи зі знаннями. Щоб використати весь потенціал гібридних і плавних організацій, необхідно, щоб управління знаннями перейшло від простих зберігачів даних до того, щоб стати фасилітаторами безперебійного потоку знань у різних сферах. Технологічні навчальні платформи повинні надавати інструментарій, спрямований на фасилітацію процесу самостійного навчання, тим самим